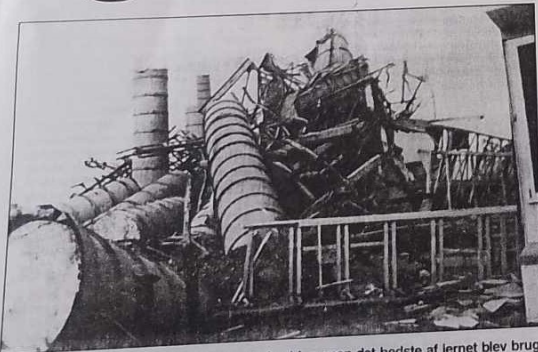

Fyns Amts Avis artikel 13. december 1994

Fyns Amts Avis, 13.12.94

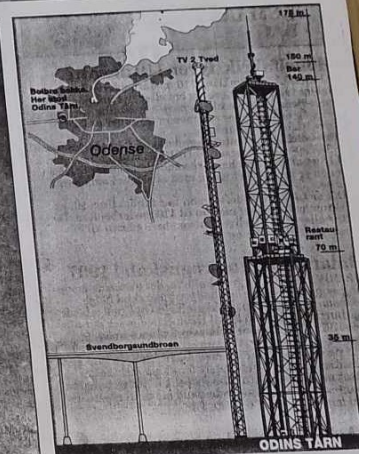
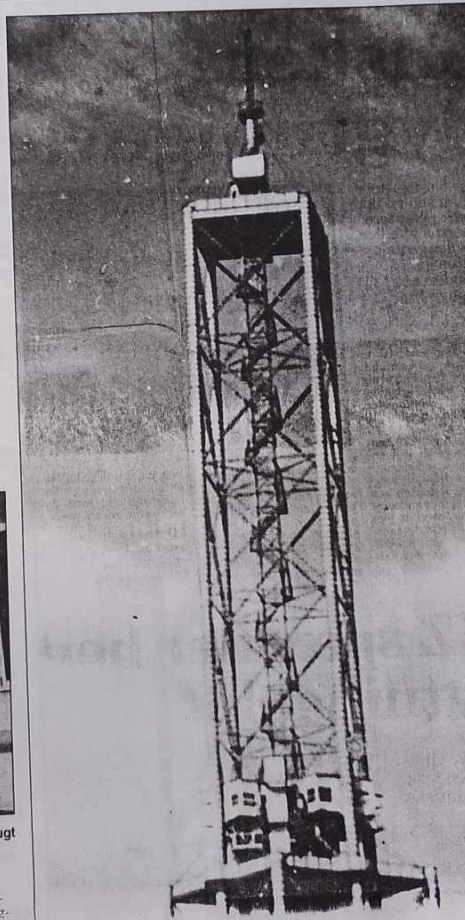
Odins Tårns storhed og fald

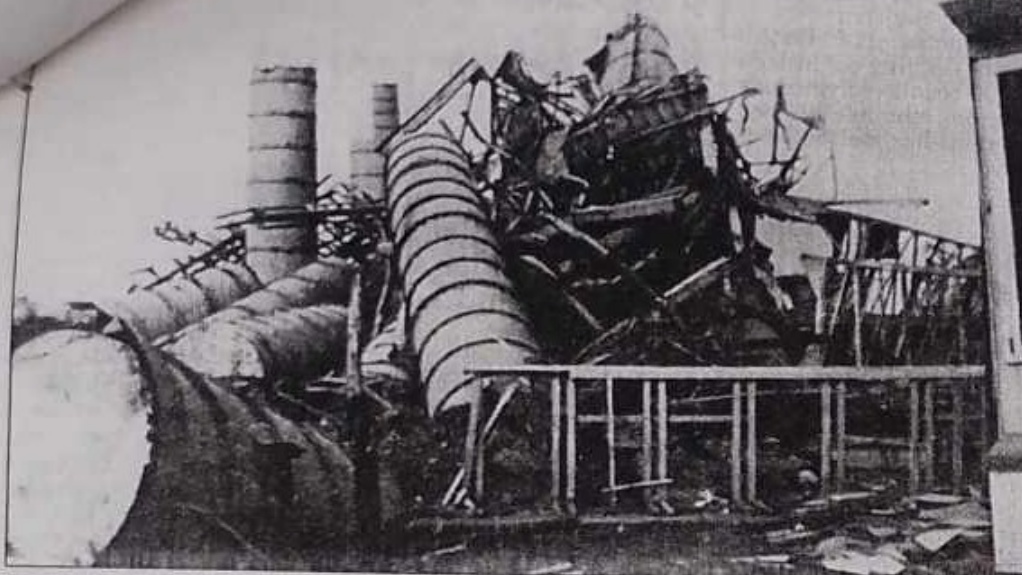
Sådan endte tårnet efter attentatet for 50 år siden, men det bedste af jernet blev brugt igen, bl.a. til varmtvandsbeholdere fra Sdr. Højrup Maskinfabrik. Foto: Odense Stadsarkiv

I morgen er det 50 år siden tyske håndlagere sprængte

1930'erne var nok en stram krisetid, men der var også fremdrift og nytænkning. Store anlægsprojekter i Stauning.

Ideen kom fra Svendborg

Sådan endte tårnet efter attentatet for 50 år siden, men det bedste af jernet blev brugt igen, bl.a. til varmtvandsbeholdere fra Sdr. Højrup Maskinfabrik. Foto: Odense Stadsarkiv

I morgen er det 50 år siden tyske håndlangere sprængte Fyns stolthed - det 175 meter høje Odins Tårn - i luften

Af Bjarne Gregersen
Tegning: Leo Thiel

Den 14. december 1944 kl. 6.15 blev Odense vækket af et drøn af hidtil uhørte dimensioner. Det gik hårdt til i den fynske hovedstad i de sidste år af den tyske besættelse. Byens befolkning var vant til brag og skyderi. Men dette lød anderledes.

Snart løb det gennem byen: Odenses stolthed og vartegn, landets store turistattraktion, Europas næsthøjeste tårn, var sprængt i stumper og stykker. Det 175 meter høje Odins Tårn var forvandlet til en skrotbunke af forvreden stål.

Rygterne gik: Var det tyskerne eller modstandsbevægelsen, der havde anbragt sprængladningerne? Nogle mente, det var tyskerne, som ville straffe de genstridige odenseanere. Andre gav udtryk for, det var modstandsvægelsen, som ville hindre tyskerne i at bruge tårnet til krigsformål. BBC's danske udsendelse fra London bestyrkede den sidste opfattelse.

På tysk ordre

Efter befrielsen blev det klart, at Odins Tårn var sprængt på ordre af SS-führer R.O. Bovensiepen som gengæld for frihedskæmpernes sabotage. Den praktiske udførsel af ugeringen var overladt til landsforrædderen Henning E. Brøndum og hans bande, der bl.a. også havde bombeattentater mod Tivoli på samvittigheden.

Hvad var det for et tårn, som så skændigt blev ødelagt for 50 år siden?

Denne artikel er en del af bogen

1930'erne var nok en stram krisetid, men der var også fremdrift og nytænkning. Store anlægsprojekter i Stauning-Munchs Danmark blev sat i gang. Et af dem var Lillebæltsbroen, som i dag kaldes den »gamle«. Den blev indviet den 14. maj 1935, et par uger før tårnet blev taget i brug.

Genbrug

Odins Tårn blev et genbrugsprojekt, idet det blev opført af materialer fra brobyggeriet. Broen står på fire piller, hvis fundament på havbunden blev fragtet ud i sænkekasser. Kasserne var omsluttet af en masse rør, der blev afmonteret, når den enkelte kasse var sat på plads. Da alle fire strømpiller var bygget, lå der på arbejdskajen mængder af gode stål-rør, brugbare til et nyt formål: Søjlerne i Odins Tårn.

Rejst i sektioner

Otte søjler fyldt med beton blev forankret seks meter i jorden på Bolbro Bakke. Ovenpå blev tårnet rejst i tre sektioner. I 70 meters højde var den første platform på 324 kvadratmeter. Her blev der indrettet en restauration med plads til 250 gæster ved 30 store og 18 mindre borde. Alle var sikret udsigt. Anden sektion bragte tårnet op i 140 meters højde og endte i endnu en platform. Herpå byggede endnu en sektion i form af en vindeltrappe. I den nederste del blev indrettet en bar med et bord på hvert trappetrin. Baren havde plads til 90 gæster og blev kaldt Konkyliebaren. Herfra gik en spinkel spiraltrappe op til en tredje platform, kaldet kurven, da den mindede om udsigtstønden i en skibsmast. Hertil var der dog kun adgang efter særlig tilladelse.

Halsbrækkende forhold

Der blev installeret tre elevatorer. To til den første platform og en videre op i tår-

december 1944 kl. 6.15 blev vækket af et drøn af hidtil uhor- mentlignende dimensioner. Det gik hårdt til i den danske hovedstad i de sidste år af den tyske besættelse. Byens befolkning var vant til brag og skyderi. Men dette lød anderledes.

Snart løb det gennem byen: Odenses stolthed og vartegn, landets store turistattraktion, Europas næsthøjeste tårn, var sprængt i stumper og stykker. Det 175 meter høje Odins Tårn var forvandlet til en skrotbunke af forvredne stål. Rygterne gik: Var det tyskerne eller modstandsbevægelsen, der havde anbragt sprængladningerne? Nogle mente, det var tyskerne, som ville straffe de genstridige odenseanere. Andre gav udtryk for, det var modstandsvægelsen, som ville hindre tyskerne i at bruge tårnet til krigsformål. BBC's danske udsendelse fra London bestyrkede den sidste opfattelse.

På tysk ordre

Efter befrielsen blev det klart, at Odins Tårn var sprængt på ordre af SS-führer R.O. Bovensiepen som gengæld for frihedskæmpernes sabotage. Den praktiske udførsel af ugeringen var overladt til landsforrædderen Henning E. Brøndum og hans bande, der bl.a. også havde bombeattentater mod Tivoli på samvittigheden.

Hvad var det for et tårn, som så skændigt blev ødelagt for 50 år siden?

Deres livs oplevelse

Det var noget af en attraktion og et yndet udflugtsmål. I de ni år det knejse på Bolbro Bakke blev omkring en million transporteret op og ned med Thinge-elevatorerne. Forfatteren Richard G. Nielsen skrev i 1983 en bog om tårnet. Under forberedelsen modtog han flere vidnesbyrd om, at for mange mennesker blev et besøg i tårnet deres livs oplevelse. Det var før almindelige mennesker kunne komme op at flyve og se tingene sådan lidt fra oven.

Fra Odins Tårn fik man hele Fyn i rundhorisont: Lillebæltsbroen i vest, Storebælt og den sjællandske kyst mod øst, Bregninge Kirketårn mod syd, Kattegat med Æbelø og den jyske kyst i nordlig retning.

Modtaget med jubel

Den 17. september 1933 blev planerne om bygningen af tårnet offentliggjort af bl.a. ingeniørerne Axel Monberg, Ejnar Thorsen og Theobald Weber fra Svendborg.

Nyheden røg på forsiderne af alle landets aviser. Alle tog med jubel mod ideen om at bygge et tårn, der i højde kun ville blive overgået af Eiffeltårnets 300 meter.

Positive myndigheder

Også myndighederne var positive. Det tog kun to måneder, før alle tilladelser

afgivet.

Genbrug

Odins Tårn blev et genbrugsprojekt, idet det blev opført af materialer fra brobyggeriet. Broen står på fire piller, hvis fundament på havbunden blev fragtet ud i sænkekasser. Kasserne var omsluttet af en masse rør, der blev afmonteret, når den enkelte kasse var sat på plads. Da alle fire strømpiller var bygget, lå der på arbejdskajen mængder af gode stålrør, brugbare til et nyt formål: Søjlerne i Odins Tårn.

Rejst i sektioner

Otte søjler fyldt med beton blev forankret seks meter i jorden på Bolbro Bakke. Ovenpå blev tårnet rejst i tre sektioner. I 70 meters højde var den første platform på 324 kvadratmeter. Her blev der indrettet en restauration med plads til 250 gæster ved 30 store og 18 mindre borde. Alle var sikret udsigt. Anden sektion bragte tårnet op i 140 meters højde og endte i endnu en platform. Herpå byggede endnu en sektion i form af en vindeltrappe. I den nederste del blev indrettet en bar med et bord på hvert trappetrin. Baren havde plads til 90 gæster og blev kaldt Konkyliebaren. Herfra gik en spinkel spiraltrappe op til en tredje platform, kaldet kurven, da den mindede om udsigtstønden i en skibsmast. Hertil var der dog kun adgang efter særlig tilladelse.

Halsbrækkende forhold

Der blev installeret tre elevatorer. To til den første platform og én videre op i tårnet. Turen tog 70 sekunder.

Opførelsen af Odins Tårn skete under halsbrækkende forhold, og der var ingen sikkerhedsnet for arbejderne. Det kunne sammenlignes den balanceagt, man har set på fotografierne fra bygning af skyskrabere i USA. Der skete ingen nævneværdige uheld under opførelsen.

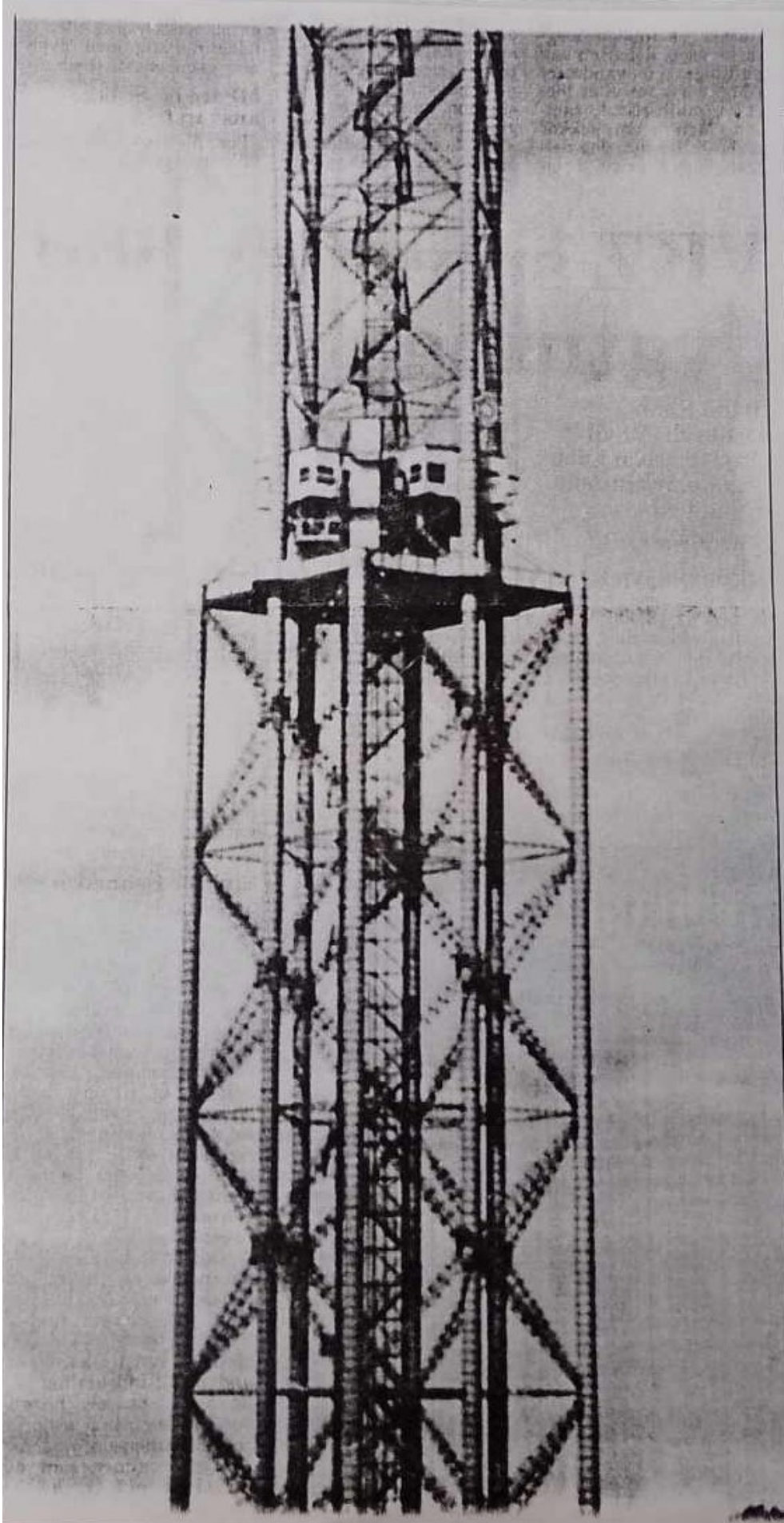
4000 besøgende den første dag

Tårnet blev åbnet på Kristi Himmelfartsdag den 29. maj 1935. Lange køer dannede sig foran billetlugen. I løbet af 12 timer havde 4000 været oppe og nyde det storslåede syn fra Odins Tårn.

I dets første år var 213.468 personer en tur i tårnet. I de følgende år jævnedes det sig noget ud, men et besøg i tårnet var i de ni år en oplevelse for mange. I den elegante restaurant blev ofte arrangeret koncerter og anden underholdning. Ved tårnets fod var indrettet friluftrestaurant beregnet for spisning af den medbragte mad. En tur til første platform kostede i indvoldsåret 50 øre og ville man helt til tops, måtte der erlægges en krone.

SS'er ærgrede sig

Smukt var Odins Tårn måske ikke. De lokale kaldte det »Stativet« eller »Sømkassen fra Lillebælt«. Men stolte af tårnet var man, og der blev skrevet mange artikler om og digtet vers til tårnets hyldelse.

Manzanatårnet i Gl. Hestehauge, opført af Theobald Weber i 1933. Foto: Svendborg og Omegns Museum's arkiv

Theobald Weber fra Gl. Hestehauge havde tårne på hjernen

Af Bjarne Gregersen

■ - De har tårne på hjernen?

- Tårne interesserer mig meget. Jeg har erkendt, at jeg er far til Manzanatårnets storebrøder, Odins Tårn, på Bolbrobakke.

Disse linier stod at læse i Svendborg Avis den 13. maj 1935, få uger før Odinstårnet blev indviet.

Manden med tårne på hjernen er ingeniør Theobald Weber. Manzanatårnet lod Weber opføre i 1933 i familiens frugtplantage i Gl. Hestehauge. Anledningen til samtalen med avisen er, at Theobald Weber har ladet tårnet forhøje med ca. 10 til 62 meter:

- Nu er det helt fri af skovene. Hvad gør man ikke for at borgere og turister kan få den smukke by at se fra oven a', siger Theobald Weber til avisen.

En attraktion

Manzanatårnet blev en stor turistattraktion. Der var indrettet restaurant. Tårnet blev revet ned i 1940, men den nederste del af bygningen står den dag i dag i nærheden af Villa Svea på Christiansmindevej.

Theobald Weber blev

født i Svendborg i 1892 og døde i 1962. Han fik en uddannelse i skibsbygning på Thurø, Faaborg og i England. Han virkede i nogle år i USA, inden han i 1918 kom tilbage for at lede faderens værft i Svendborg. Her blev han foregangs mand ved bygning af små hurtiggående motorbåde.

Odins Tårn A/S

Theobald Weber havde forbindelser til civilingeniørerne Axel Monberg og Ejnar Thorsen - Lillebæltsbroens skabere. Hvem der først fik ideen til Odinstårnet fortæber sig i det uvisse. Men Monberg, Thorsen og Weber stiftede i 1933 sammen med en ingeniør i Odense og en overretssagfører i København Odins Tårn A/S med en kapital på 100.000 kr.

Mens tårnet blev opført bosatte Theobald Weber sig i Odense og var forretningsfører for projektet. Det var Weber, der løbende informerede den nysgerrige presse efterhånden som tårnet stræbte sig op mod skyerne. Af en eller anden årsag trak Weber sig tilbage, da arbejdet var færdiggjort. Det siges, at han gik i gang med at planlægge et endnu højere tårn ved Stockholm, men det blev aldrig til noget.